

ПРОБЛЕМАТИКА ГАРМОНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

Рожелюк В.М. – д.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

В процесі гармонізації вітчизняної системи обліку, важливо усвідомлювати принципові відмінності у джерелах фінансування вітчизняних і зарубіжних підприємств. У той час, як у практиці США головними користувачами фінансової звітності підприємства є акціонери, що виступають основними інвесторами, в Україні головним користувачем звітності є держава, на перший план виходить податкова звітність, а фінансова є швидше формальною.

Проблемним питанням є шлях, яким ми йдемо до задекларованої гармонізації. Однією з них вважаємо вказівку Міністерства фінансів України скласти звітність за МСФЗ, використовуючи типові форми звітності. Відсутність затверджених форм за МСФЗ передбачає виконання принципу сутєвості, який реалізується шляхом підбору підприємством такого набору показників, який є необхідним для користувача, дає змогу приймати рішення, при цьому не обтяжуючи надлишковою інформацією. Таке рішення Міністерства фінансів, на нашу думку, показує незрілість і неготовність сучасної національної системи обліку відповідати західним ринковим принципам. Маємо на увазі залишки адміністративної психології управління, успадкованої з радянського минулого.

Крім того, суттєвим недоліком процесу впровадження звітності за МСФЗ в Україні є недостатність знань вітчизняних бухгалтерів у цій сфері. Проблема ускладнюється ще й через мову, якою написані стандарти, та складнощами перекладу. Нечіткість положень, до якої звикли вітчизняні бухгалтери, пояснюється надзвичайно широким колом осіб, для яких вони призначені, ринковим характером відносин та рекомендаційним характером. Міжнародні стандарти є складними для розуміння. В умовах переважної необізнаності українських практикуючих бухгалтерів з їх основними положеннями цей факт унеможливує самостійне їх вивчення. Щодо навчання вітчизняних бухгалтерів міжнародних стандартів точаться тривалі дискусії. “Велика четвірка” аудиторських компаній наполягає на одноосібному праві проведення навчання та видачі відповідних документів бухгалтерам, при цьому встановлюючи на свої послуги неймовірно

високі розцінки. Міністерство фінансів та держфінпослуг пропонують свої курси [4]. У будь-якому випадку підготовка кваліфікованих фахівців із МСФЗ на сьогодні є одним із актуальних напрямів реформи системи обліку й звітності в Україні.

За переконаннями багатьох авторів, міжнародні стандарти нівелюють роль первинних документів, чим порушують споконвічний закон системи вітчизняного бухгалтерського обліку: “Немає документа – немає запису в бухгалтерському обліку”. Дійсно, однією з умов визнання будь-якого активу в бухгалтерському обліку в Україні є наявність первинних документів, що підтверджують право власності на цей актив. У деяких випадках потрібні також документи, що свідчать про офіційну державну реєстрацію активу (нерухомість, транспортні засоби). У фінансовій звітності, яка складається за правилами МСФЗ, при відображенні активу ця умова може не виконуватися, якщо майно відповідає визначенню активу та критеріям його визнання.

Відповідно до МСФЗ активом є ресурс, контрольований компанією, що виник в результаті подій минулих періодів, від якого компанія очікує отримання економічних вигод у майбутньому. Поняття “контроль” не передбачає в обов’язковому порядку наявності права власності на актив. Для контролю над активом компанії досить мати можливість одержувати економічні вигоди від його використання і перешкоджати у його використанні третім особам. Контроль над активами може бути здійснений, наприклад, при володінні контрольним пакетом акцій організації або в результаті продажу активів з правом обов’язкового зворотного викупу.

У зв’язку з процесами переходу на міжнародні стандарти з’явилася проблема, що полягає в тенденції розподілу бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Вважаємо це неприйнятним явищем, оскільки, згідно з прийнятою методологією, бухгалтерська звітність є елементом методу бухгалтерського обліку поряд з документуванням, системою рахунків і подвійним записом, інвентаризацією, оцінкою, калькуляцією та бухгалтерським балансом як

способом групування та узагальнення інформації про майно і зобов'язання організації.

Іншими словами, у фінансовій звітності, складеній за МСФЗ, можуть з'явитися активи, яких у бухгалтерському обліку немає, наприклад, у зв'язку з відсутністю первинних документів, що підтверджують право власності на актив. При цьому, хоч актив і не відображено в бухгалтерському обліку, якщо підприємство контролює його, то він повинен бути відображений у його фінансовій звітності, або, навпаки, актив, відображений у бухгалтерському обліку, може не відобразитися у фінансовій звітності, наприклад, у зв'язку з тим, що він не приносить економічних вигод. Аналогічні приклади можна навести щодо зобов'язань. Наприклад, відповідно до вимог МСФЗ у фінансовій звітності повинні бути відображені так звані конструктивні зобов'язання, які документально не підтверджені, проте виникли з практики ділового обігу.

Важливо усвідомлювати, що МСФЗ – не універсальна концепція, а один із варіантів обліку в інтересах фінансових інститутів. Серед українських підприємств основною групою, зацікавленою в переході на міжнародні стандарти обліку, є акціонерні товариства, акції яких котируються на міжнародних фондових біржах. Основна проблема полягає в тому, що в Україні їх налічується лише 2%, а підприємствам, які не виносять свої цінні папери на міжнародні біржі, перехід на МСФЗ створює

значно більше проблем, ніж переваг [3].

Крім того, виявлено проблему поширення тенденції відокремлення ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які завжди базувалися на єдиній фактичній інформації про господарські операції організації, виходячи з підтверджених первинними документами даних бухгалтерського обліку. У сучасних же умовах підприємства все ще ведуть облік за національними стандартами, а звітність подають згідно з новими вимогами – за міжнародними, шляхом процедури трансформації облікових даних. Це стає причиною того, що в даних обліку наявні активи, інформація про які не міститься в звітності, і навпаки, у звітності з'являються активи, не відображені в обліку, що є суттєвою проблемою організації обліку, призначеної для оптимізації облікового процесу.

Вітчизняні бухгалтери не готові до сучасних змін. Це стосується насамперед відсутності необхідних знань. Підприємства змушені наймати зовнішніх спеціалістів для формування нової звітності, що супроводжується значними витратами.

Таким чином, формування фінансової звітності відповідно до МСФЗ не лише вимагає спеціальних знань та додаткової інформації, а й є особливим світоглядним підходом до складання фінансової звітності, відмінним від традиційного для України.

Література

1. Accounting in ukraine under implementation of the european legislation. Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation : monograph / Under the guidance of Doctor of Economics, Professor Mykhailo Luchko. – Ternopil : TNEU, 2017. – 243 pages
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_010
3. Рожельюк В.М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств : монографія / Рожельюк В.М. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 488 с.

УДК 657 : 659.126

ТОРГОВЕЛЬНА МАРКА: СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ

Ясишена В.В. – к.е.н., доцент; Пославська Л.І. – к.е.н., ст. викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Важливість використання нематеріальних активів в діяльності підприємств є суттєвою, на що вказують чисельні міжнародні дослідження протягом довготривалого періоду. Стратегія управління вітчизняними підприємствами повинна бути спрямована на активне залучення в діяльність підприємств нематеріальних активів, що сприятиме їх розвитку.

Згідно з п. 4 П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» нематеріальний актив – це

немонетарний актив, який немає матеріальної форми та може бути ідентифікований [4]. В М(С)БО 38 «Нематеріальні активи» зазначено, що нематеріальний актив – це немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований [3].

Класифікація нематеріальних активів у розрізі однорідних груп викладена в П(С)БО 8. Торговельні марки відносять до групи - права на комерційні позначення. Ця група включає права